

دانشنامه مبارکه

مبارکه در بستر تاریخی چند هزار ساله

نویسنده و پژوهشگر

احمد علی ایرانپور مبارکه

به سرپرستی

دکتر علاء محمد طاهری مبارکه

سرشناسه	ایرانپور مبارکه، احمدعلی، ۱۳۶۳-
عنوان و نام پدیدآور	دانشنامه مبارکه: مبارکه در بستر تاریخی چند هزار ساله/ نویسنده و پژوهشگر احمدعلی ایرانپور مبارکه؛ به سرپرستی غلاممحمد طاهری مبارکه؛ ویراستاران احمد علی ایرانپور مبارکه، هستی شهابی کیا.
مشخصات نشر	مبارکه اصفهان: نامه خسروان، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	۳۲۰ ص.
شابک	۹۷۸-۶۲۲-۹۶۳۳۴-۰۰-۳
وضعیت فهرست‌نویسی	فیا
موضوع	مبارکه -- دایره‌المعارف‌ها
موضوع	Mobarakh (Iran) -- Encyclopedias
شناسه افز.	طاهری مبارکه، غلاممحمد، ۱۳۳۶-
رده‌بندی کنگره	DSR۲۱۲۱
رده‌بندی دیوین	۹۵۵/۹۳۴۸۰۱
شماره کتابشناسی ملی	۶۰۶۴۳۱

دانشنامه مبارکه مبارکه در بستر تاریخی چند هزار ساله

نویسنده و پرومست: احمد علی ایرانپور مبارکه
 به سرپرستی: دکتر غلام محمد طاهری مبارکه
 نمونه‌خوانی: یسنا طاهری مبارکه
 ویراستاران: احمدعلی ایرانپور مبارکه/ سستی شهابی کیا
 نوبت و سال چاپ نخست: ۱۳۹۰
 بها: ۵۸۰۰۰۰ ریال
 شمارگان: ۲۰۰۰
 لیتوگرافی و چاپ: نگارش
 صفحه‌آرایی و طراحی جلد: سید مجتبی طبسی
 شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۶۳۳۴-۰۰-۳
 انتشارات نامه خسروان-مبارکه (۰۳۱-۵۲۴۰۲۵۳۳)

این اثر، مشمول قانون حمایت از مؤلفان و مصنفان می‌باشد. هیچ بخشی از کتاب به هیچ شکلی اعم از فتوکپی یا بازنویسی مطالب در هرگونه رسانه‌یی من جمله کتاب، لوح فشرده و مجلات، بدون اجازه‌ی کتبی ناشر قابل استفاده نیست و موجب پیگرد قانونی می‌شود.

۹۳.....	پایمه.....	۱۳.....	درآمد ۱.....
۹۳.....	دیزجان.....	۱۶.....	درآمد ۲.....
۹۴.....	زیباشهر.....	۱۷.....	درآمد ۳.....
۹۴.....	سُجه.....	۱۹.....	درآمد ۴.....
۹۵.....	سردشت.....	۲۴.....	درآمد ۵.....
۹۵.....	غازدانی.....	۲۶.....	درآمد ۶.....
۹۶.....	لاقانات.....	۲۸.....	منابع درآمد.....
۹۶.....	ودو؛ ودویه.....	۳۳.....	پیش‌گفتار نویسنده.....
۹۶.....	جدول ■ احمد آباد.....	۳۳.....	کهن‌ترین زیستگاه بشر در فلات مرکزی ایران.....
۹۷.....	احمدآباد.....	۳۵.....	دشت مبارکه در لنجان و سمیرم پایین.....
۹۸.....	کی بالا خندک.....	۴۳.....	نماوزه مبارکه.....
۹۸.....	جدول ■ ارازی.....	۴۴.....	امین‌آباد کجاست؟.....
۹۸.....	ارازی.....	۴.....	مبارکه پیشین.....
۹۹.....	باران کا.....	۵۴.....	پیشینه مبارکه و بنیان آن از چه زمانی است؟.....
۹۹.....	بریکه.....	۵۵.....	مریم بیگم کیست؟.....
۱۰۰.....	پا چشمه.....	۵۷.....	بخشی از طومار منسوب به شیخ بهایی.....
۱۰۰.....	جدول ■ اسدآباد.....	۵۷.....	منش طومار.....
۱۰۰.....	لاهل.....	۶۰.....	مبارکه به چه معناست؟.....
۱۰۱.....	ماک.....	۶۱.....	یا مبارکه نامی کهن است؟.....
۱۰۲.....	جدول ■ آسیاباد.....	۶۶.....	نگاهی به نماوزه مُل برکه.....
۱۰۲.....	آسیاباد.....	۶۷.....	دگرگونی و جابه‌جایی راه گذر زاینده‌رود در مبارکه.....
۱۰۲.....	پیلانه مهدی.....	۶۸.....	نماواژگانی کهن در همسایگی مبارکه.....
۱۰۲.....	زیک‌زالا.....	۷۱.....	راهی باستانی در سرزمینی باستانی.....
۱۰۳.....	جدول ■ اکبرآباد.....	۷۲.....	نماوزه مبارکه در ایران و آینده‌ای در این باره.....
۱۰۳.....	اکبرآباد.....	۷۵.....	بخش نماواژگان کهن.....
۱۰۴.....	خلف.....	۷۵.....	نماواژگان کهن در دیاری کهن.....
۱۰۴.....	خندک.....	۷۹.....	وجوه نام‌گذاری ده‌ها.....
۱۰۴.....	غوروق.....	۸۲.....	بخش بندی مبارکه از دیدگاه نماواژگان.....
۱۰۵.....	جدول ■ بارچان.....	۸۶.....	چندین آبادی در دل یک نماوزه.....
۱۰۵.....	بارچان.....	۹۰.....	جدول ■ آبرو.....
۱۰۵.....	گودال گاراشگی.....	۹۰.....	آبرو.....
۱۰۶.....	جدول ■ باغ ملک.....	۹۱.....	اینچه دره.....
۱۰۶.....	باغ‌ملک.....	۹۱.....	شورچه.....
۱۰۶.....	رازان.....	۹۳.....	جدول ■ آدرگان.....
۱۰۷.....	قریه فرانج.....	۹۳.....	آدرگان.....

۱۲۸.....	شغال دانی	۱۰۷.....	قنات نوکن
۱۲۹.....	جدول ■ جوهرستان	۱۰۷.....	کوپرت
۱۲۹.....	اسلام آباد گرکن	۱۰۸.....	جدول ■ بوداغ آباد
۱۲۹.....	جوهرستان	۱۰۸.....	باغ مگری
۱۳۰.....	قلندری	۱۰۸.....	بوداغ آباد؛ بداغ آباد؛ بوداق آباد
۱۳۰.....	صحرا مهریار	۱۱۰.....	جدول ■ بوروزاد
۱۳۰.....	جدول ■ حسن آباد بیدکان (تنگ بیدکان)	۱۱۰.....	بوروزاد
۱۳۱.....	تنگ بیدکان	۱۱۱.....	سیسه آباد
۱۳۱.....	جفاجوش	۱۱۲.....	جدول ■ بیشه
۱۳۲.....	چایان	۱۱۲.....	بیشه
۱۳۲.....	حسن آباد	۱۱۳.....	بیشه کهنه
۱۳۲.....	قلعه کوچ	۱۱۳.....	باثر سنگ
۱۳۳.....	جدول ■ حسن آباد قلعه بزی	۱۱۳.....	زنبریا
۱۳۳.....	حسن آباد قلعه بزی	۱۱۳.....	قرغه
۱۳۳.....	غارهای قلعه بزی	۱۱۴.....	لجنی های بیشه
۱۳۳.....	قلعه بزی	۱۱۴.....	جدول ■ نالخونجه
۱۳۵.....	جدول ■ حوض ماهی	۱۱۵.....	آبدل
۱۳۵.....	آبریز مرجن	۱۱۵.....	ابن آباد
۱۳۶.....	تپه خونی	۱۱۶.....	اوزای
۱۳۶.....	حوض ماهی	۱۱۶.....	بهمن آباد
۱۳۷.....	داملیزه	۱۱۶.....	پیروزآباد
۱۳۷.....	دره قومار	۱۱۷.....	پیمار
۱۳۷.....	مرمیدان	۱۱۷.....	چاجار
۱۳۷.....	لای بید - دی بید - آب بالا	۱۱۸.....	چاه شاخاله
۱۳۸.....	مُریحی: تل یحیی	۱۱۸.....	خاثر
۱۳۸.....	جدول ■ خولنجان	۱۱۹.....	نالخونجه
۱۳۹.....	آکرک	۱۲۰.....	فیلفیلی
۱۳۹.....	اوزه	۱۲۱.....	قنات خانی
۱۴۰.....	باشکون	۱۲۱.....	بیرار
۱۴۰.....	باغال داغال	۱۲۲.....	سرما
۱۴۰.....	باغچه رستم	۱۲۲.....	شریا
۱۴۰.....	پوزه خولنجان	۱۲۲.....	کرم آباد
۱۴۱.....	توشیا - شیوار	۱۲۴.....	کوه کلک
۱۴۱.....	خولنجان	۱۲۵.....	لارمرزان
۱۴۶.....	دوازده امام	۱۲۵.....	لرد
۱۴۷.....	سبزه کار	۱۲۶.....	مجلسی
۱۴۷.....	سرای سلطان	۱۲۶.....	منوچهرآباد
۱۴۷.....	ساروج	۱۲۶.....	مهایاد (میرآباد)
۱۴۷.....	کارگون	۱۲۶.....	جدول ■ جوشان
۱۴۸.....	گاردنبال	۱۲۷.....	جوشان
۱۴۸.....	گودال باری	۱۲۷.....	چارخاکی
۱۴۸.....	ناوارو	۱۲۷.....	چاررو
۱۴۹.....	جدول ■ درجه کلماران	۱۲۸.....	دو هلج
۱۴۹.....	بگلر	۱۲۸.....	سرلنت

۱۴۹.....	بیگیریا	۱۷۱.....	سرارود
۱۴۹.....	چشمه چراغ	۱۷۱.....	یخچال
۱۵۰.....	نکبه	۱۷۲.....	جدول ■ سورچه بالا
۱۵۰.....	درچه کلمازان	۱۷۲.....	جدول ■ سورچه پایین
۱۵۱.....	کلمازان	۱۷۲.....	اشیان
۱۵۳.....	مُل کویولی	۱۷۲.....	روگرده‌ای‌ها
۱۵۳.....	جدول ■ دستگرد مه‌رادران (مه‌رآوران)	۱۷۲.....	سورچه
۱۵۳.....	دستگرد مه‌رادران	۱۷۳.....	قنات شورچه
۱۵۵.....	فیلوریا	۱۷۴.....	جدول ■ سیاه‌بوم، خیرآباد، محمدیه
۱۵۵.....	جدول ■ ده‌سرخ	۱۷۴.....	باغ‌شاه، باغ‌چشمه
۱۵۵.....	جدول ■ سمت شرق ده‌سرخ (نزدیک شهرک صنعتی مبارکه	۱۷۴.....	زمنزار
۱۵۶.....	کنونی)	۱۷۵.....	زیرآب
۱۵۶.....	انشائی	۱۷۵.....	سورک
۱۵۶.....	برداآباد	۱۷۵.....	سیاه‌بوم
۱۵۷.....	ده‌سرخ	۱۷۶.....	جدول ■ شیخ‌آباد
۱۵۸.....	سهر	۱۷۶.....	شیخ‌آباد
۱۵۸.....	میم‌بالا	۱۷۶.....	لته‌گردی
۱۵۸.....	جدول ■ دهنو	۱۷۶.....	لورک
۱۵۹.....	باغ تیمی	۱۷۷.....	مُرون
۱۵۹.....	دهنو	۱۷۸.....	جدول ■ فخرآباد
۱۶.....	مُلا کوتا و مُلا بُلند	۱۷۸.....	جا بُزیا
۱۶.....	ور آسیاب	۱۷۸.....	فخرآباد
۱۶۱.....	جدول ■ دیزیچه: دیزی	۱۷۹.....	مُلا بُزیا
۱۶۲.....	باغ‌های مسعودآباد	۱۸۰.....	ورخانه
۱۶۲.....	بالا اسمون	۱۸۰.....	جدول ■ قلعه سفید
۱۶۲.....	بُل چراغی	۱۸۰.....	ایلاج
۱۶۲.....	جومه	۱۸۲.....	قلعه سفید
۱۶۳.....	چشمه سنجدی - کوه آب سنجدی	۱۸۲.....	قنات کل
۱۶۳.....	دره مال سوخته	۱۸۲.....	جدول ■ قهنویه: کی‌نه
۱۶۳.....	دیزیچه: دیزی	۱۸۳.....	سُرخالیا
۱۶۶.....	صحرا موشی	۱۸۳.....	شُوردی
۱۶۶.....	قبرستان گُورت‌ها	۱۸۴.....	قلعه بُلَنک
۱۶۷.....	قُرُق‌ی یاس	۱۸۴.....	قهنویه: کی‌نه
۱۶۷.....	گارشولی	۱۸۶.....	جدول ■ کوشکیچه: کوشکی زَر
۱۶۷.....	ماردون - مارگونی	۱۸۶.....	ریگی
۱۶۷.....	میونی حُسن	۱۸۷.....	کوشکیچه
۱۶۸.....	وُجگون	۱۸۸.....	جدول ■ کرکوند
۱۶۹.....	بِجا	۱۸۸.....	جنت‌آباد
۱۶۹.....	جدول ■ زودان	۱۸۹.....	صحرا الغاری
۱۶۹.....	زودان	۱۸۹.....	کرکوند
۱۷۰.....	صحرا باغ دراز	۱۹۱.....	جدول ■ کیچی
۱۷۰.....	کوه موسی	۱۹۱.....	بابورآباد
۱۷۰.....	گود کفی‌ها	۱۹۱.....	تقی‌آباد (سجادیه)
۱۷۰.....	جدول ■ سرارود	۱۹۲.....	کیچی

۲۱۹.....	سین‌آباد - سین‌آباد	۱۹۳.....	کهچی نیارستان (انبارستان)
۲۲۰.....	شومال‌خونه	۱۹۳.....	مانورآباد
۲۲۰.....	قران‌میان	۱۹۳.....	گرکن
۲۲۱.....	کینکیا؛ کشکی	۱۹۴.....	گرکن
۲۲۲.....	گندبیده	۱۹۷.....	جدول ■ لاو
۲۲۲.....	لب‌کله	۱۹۸.....	امام‌اشکی
۲۲۴.....	مبارکه	۱۹۸.....	چشمه‌امام‌غاجی
۲۲۷.....	مُلک‌شاهان (مُل‌شاوون؛ مُل‌شان)	۱۹۸.....	لاشوی
۲۲۸.....	منوجهری	۱۹۸.....	لاو
۲۲۸.....	جدول ■ مزرا	۱۹۹.....	ماه‌هور
۲۲۸.....	صحرا‌خولنجان	۲۰۰.....	جدول ■ لنج
۲۲۹.....	مزرا	۲۰۰.....	النچ باغچه
۲۳۱.....	مادی‌کم	۲۰۰.....	بندمون
۲۳۱.....	جدول ■ مزرعچه	۲۰۱.....	دِرگان
۲۳۱.....	سنگ‌کر	۲۰۱.....	شهره‌بند
۲۳۲.....	مزرعچه	۲۰۱.....	گارپاکی
۲۳۲.....	جدول ■ میرآباد	۲۰۲.....	لنج
۲۳۲.....	شوریا	۲۰۵.....	لیچیرون
۲۳۲.....	صحرا‌دندی	۲۰۵.....	نُشه
۲۳۳.....	گودال	۲۰۶.....	جدول ■ مبارکه
۲۳۳.....	لته‌کاری‌ها	۲۰۹.....	آب‌دَسا
۲۳۳.....	میرآباد	۲۰۹.....	اشکیا
۲۳۴.....	جدول ■ نوگوباد؛ نوگباد	۲۰۹.....	آنگری - آنگریا
۲۳۴.....	یاوُل‌نقی	۲۱۰.....	باوُش
۲۳۵.....	قلعه‌سنگ	۲۱۰.....	برزیا
۲۳۵.....	گارا	۲۱۲.....	بُعدی
۲۳۵.....	نوساد	۲۱۲.....	پاکوره
۲۳۷.....	جدول ■ نهچیر	۲۱۳.....	پِل‌گدارآهوویی
۲۳۷.....	ایرجیه	۲۱۳.....	پشت‌مُلیا
۲۳۷.....	بهادرخان‌نهچیری	۲۱۴.....	پشت‌ناودان
۲۳۸.....	دره‌جاهنی	۲۱۴.....	پِل‌مه‌سود
۲۳۸.....	کوه‌نهچیر	۲۱۴.....	تیرا
۲۳۸.....	گنبدی	۲۱۵.....	جاجوق
۲۳۸.....	مزرعه‌تخت‌قراچه	۲۱۵.....	چاغات‌گیزدونی - ویزدونی
۲۳۹.....	نهچیر	۲۱۵.....	جوق‌گُوری
۲۴۰.....	جدول ■ وینی	۲۱۶.....	چاه‌کُبی
۲۴۰.....	باغ‌پیشالی	۲۱۶.....	چشمه‌آب‌گندیده
۲۴۱.....	دره‌تالار	۲۱۶.....	چهارراه‌مغول‌ها
۲۴۱.....	زونگن	۲۱۷.....	خرکشی‌ها
۲۴۲.....	شام‌کُنه	۲۱۷.....	دروازه‌سوزکی‌ها - دالانچه‌سوزکی‌ها
۲۴۲.....	صحرا‌جارودخانه	۲۱۷.....	ریگی
۲۴۲.....	قلعه‌میرزمان	۲۱۷.....	زمین‌های‌خاک‌کُلا
۲۴۳.....	گارگی - گاره	۲۱۸.....	سلیمان‌آباد (قلعه‌پایین)
۲۴۴.....	غُزجی	۲۱۹.....	سبیه

۲۴۲	نُکی	۲۴۵	ماسه دونی
۲۴۲	یومیوری	۲۴۵	وینی
۲۴۳	جدول ■ درباره رشته کوه‌ها	۲۴۶	هَلْ‌گِرگ
۲۴۳	ایوان خانه خدا	۲۴۷	جدول ■ هرتمن
۲۴۳	خِزه	۲۴۷	مرغ
۲۴۴	دَزه پلنگی	۲۴۸	هرتمن
۲۴۴	دره خویش	۲۴۹	جدول ■ جنوب مبارکه و قهنویه: کی نه
۲۴۴	دره داد و بیداد	۲۴۹	چاغا سیا
۲۴۴	دره مو	۲۴۹	چاغا دراز
۲۴۴	غلات	۲۵۰	علی آباد
۲۴۵	کوبولی شاه کرم	۲۵۰	قلعه بادکی - بادبادک
۲۴۵	کوه تنگ‌دزدان - تنگ‌دوزان	۲۵۰	قلعه همامی
۲۴۵	لاگری	۲۵۱	قنات (های) آهنگ
۲۴۶	جدول ■ نامواژگان دیگر	۲۵۲	قنات حزه
۲۴۶	اشیان	۲۵۲	قنات دو طبقه علی آباد
۲۴۷	تووه	۲۵۴	قنات‌های عطاء الملک
۲۴۸	رودبار	۲۵۵	جدول ■ کوه‌های شهرستان
۲۴۹	رودخانه شور	۲۵۶	اتابکی
۲۴۹	زاینده رود	۲۵۶	ارد
۲۷۰	سمیرم	۲۵۶	بریکه
۲۷۳	قنات کهنه	۲۵۶	بیرا
۲۷۳	کلودان	۲۵۶	آسونه
۲۷۳	ماد	۲۵۶	بولونی
۲۷۵	ه‌دینار - دینارون	۲۵۶	جوم شی
۲۷۵	حدس‌ها نویسنده	۲۵۷	خرابه
۲۷۵	خرو	۲۵۷	خرفت خانه
۲۷۵	ابن آرا	۲۵۷	دسگا کوره
۲۷۶	بارچان	۲۵۸	پشت‌دوله
۲۷۶	جمال آباد	۲۵۸	تُک تُک
۲۷۶	حسن آباد	۲۵۸	تُل ارزنی
۲۷۶	سیدآباد	۲۵۹	تیری شاچی
۲۷۶	سورچه	۲۵۹	شهر بلند
۲۷۶	عیسی آباد	۲۵۹	سن بندی
۲۷۷	کرکوند	۲۵۹	سنگری
۲۷۷	کمال آباد	۲۵۹	سه کوهه
۲۷۷	محمدآباد	۲۶۰	سینه‌یار
۲۷۸	معتل آباد	۲۶۰	قارتایه
۲۷۸	ظلم آباد	۲۶۰	قورقورک: هورهورک
۲۷۸	مار، میر، مورون	۲۶۰	کوه سکو یهن
۲۷۸	نصرآباد لاو	۲۶۱	کیتینگلی
۲۷۸	نقی آباد	۲۶۱	کوه گهواره
۲۷۹	نه	۲۶۲	گند
۲۸۱	پی نوشت	۲۶۲	لارِسک
۲۸۷	نمایه	۲۶۲	ملا ناخارجه

۳۱۰.....	عکس شماره ۲۶.....	۳۷.....	نقشه شماره ۱.....
۳۱۱.....	عکس شماره ۲۷.....	۳۸.....	نقشه شماره ۲.....
۳۱۱.....	عکس شماره ۲۸.....	۳۹.....	نقشه شماره ۳.....
۳۱۲.....	عکس شماره ۲۹.....	۴۰.....	نقشه شماره ۴.....
۳۱۲.....	عکس شماره ۳۰.....	۵۱.....	عکس شماره ۱.....
۳۱۲.....	عکس شماره ۳۱.....	۵۲.....	عکس شماره ۲.....
۳۱۳.....	عکس شماره ۳۲.....	۵۲.....	عکس شماره ۳.....
۳۱۳.....	عکس شماره ۳۳.....	۵۳.....	عکس شماره ۴.....
۳۱۴.....	عکس شماره ۳۴.....	۵۴.....	عکس شماره ۵.....
۳۱۴.....	عکس شماره ۳۵.....	۸.....	نقشه شماره ۵.....
۳۱۵.....	عکس شماره ۳۶.....	۸.....	نقشه شماره ۶.....
۳۱۵.....	عکس شماره ۳۷.....	۱۰۱.....	عکس شماره ۶.....
۳۱۶.....	عکس شماره ۳۸.....	۱۹۲.....	عکس شماره ۷.....
۳۱۶.....	عکس شماره ۳۹.....	۱۹۷.....	عکس شماره ۸.....
۳۱۷.....	عکس شماره ۴۰.....	۲۵۳.....	عکس شماره ۹.....
۳۱۷.....	عکس شماره ۴۱.....	۲۵۳.....	عکس شماره ۱۰.....
۳۱۸.....	عکس شماره ۴۲.....	۲۵۴.....	عکس شماره ۱۱.....
۳۱۸.....	عکس شماره ۴۳.....	۳۰۳.....	عکس شماره ۱۲.....
۳۱۹.....	عکس شماره ۴۴.....	۳۰۳.....	عکس شماره ۱۳.....
۳۱۹.....	عکس شماره ۴۵.....	۳۰۴.....	عکس شماره ۱۴.....
۳۲۰.....	عکس شماره ۴۶.....	۳۰۴.....	عکس شماره ۱۵.....
		۳۰۵.....	عکس شماره ۱۶.....
		۳۰۵.....	عکس شماره ۱۷.....
		۳۰۶.....	عکس شماره ۱۸.....
		۳۰۶.....	عکس شماره ۱۹.....
		۳۰۷.....	عکس شماره ۲۰.....
		۳۰۷.....	عکس شماره ۲۱.....
		۳۰۸.....	عکس شماره ۲۲.....
		۳۰۹.....	عکس شماره ۲۳.....
		۳۰۹.....	عکس شماره ۲۴.....
		۳۱۰.....	عکس شماره ۲۵.....

روغنی در شیشه بینی صاف و روشن ریخته غافلی بر سر چه آمد کنجد و بادام را

درآمد

سرزمین‌ها نیز مانند ما انسان‌ها شناسنامه و هویتی ویژه دارند. شناخت و بررسی گذشته‌ی آن‌ها بخشی از منش و شخصیت کسانی است که در آن‌جا زاده شده، پرورش یافته و در آن‌جا بالیده‌اند پس به بیراهه نرویم. اگر بگوییم که سرزمین و زادگاه هر کس، در شکل دادن فرهنگ او نقشی برجسته دارد. همان‌گونه که عشق به ایران - سرزمین مادری - داریم، همان‌گونه نیز به روستا و شهرمان وابسته‌ایم. پس سرزمین‌ها از روزی هویت واقعی می‌یابند و زاده می‌شوند که باشندگان در آن‌جا ساکن می‌شوند. آن‌جا را آباد می‌کنند، در آن‌جا زاد و ولد می‌کنند و برای پاسداری از آن حتی جان می‌بازند. گذشتگان ما سرزمین ایرانویج را مرکز جهان می‌شمردند و آن‌چه امروز از آن سرزمین باستانی گسترده و بزرگ به‌جا مانده است، مرکزی دارد که در دوره هخامنشیان گی یا جی و سپس تر به دلیل موقعیت ویژه آن اسپاهان نامیده شد و در دل این شهر باستانی لنجان قرار دارد، همان جایی که زاینده‌رود هزار سال است از میان آن می‌گذرد و البته همه می‌دانند که تمدن‌ها در کنار رودها شکل گرفته‌اند. ابن حوقل در هزار سال پیش در قرن چهارم هجری درباره لنجان و زاینده‌رود می‌نویسد:

"از روستاهایی که پیرامون اصفهان را فرا گرفته‌اند لنجان، مهرین ... است ... این روستاها ضیغه‌های بزرگ پر جمعیت و نیز غلات فراوان دارند و برخی منبر و خریب و بازارها و گرمابه‌ها نیز دارند... زاینده‌رود از بیخ کوهی بزرگ و بلند واقع در خانان سرچشمه می‌گیرد... آب خانان در خان لنجان به زمین می‌نشست. خان لنجان شهری است کوچک و فراخ نعمت و پر برکت و ناحیه و روستایی دارد. در این روستا آب‌های گوارا و درختان بسیار و شفتالوی خوب و لذیذ است. در این‌جا قلعه‌ی بزرگی [=قلعه بزی] است که گنجینه امرای آن روستا و مشرف بر خان لنجان و نواحی آن تا نزدیکی اصفهان است... و در این‌جا پشته بزرگی چون کوه است و قلعه‌ای و آتشکده‌ای دارد و گویند: آتش آن از آتش‌های ازلای قدیم است و خادمان و نگهبانانی از زردشتیان بر آن گماشته شده‌اند که بسیار توانگرند... پیش ازین گفتیم که آب زرن‌رود [=زاینده‌رود] چون به دروازه شهرستان نزدیک خود حصار می‌رسد و به شعبه‌ها و چشمه‌های بسیار تقسیم می‌شود آن‌را بر حسب حق مشرب بخش می‌کنند..." (ابن حوقل: ۱۳۶۶: ۱۰۶-۱۰۹)

نوشتار ابن حوقل یکی از صدها سند بازمانده از هزار سال پیش است که به طور نمونه آوردیم و آن چه که می توان از آن دریافت :

۱- خان لنجان شهری است کوچک و فراخ نعمت و پر برکت و ... آگاهی های ما از این شهر کوچک به پیش از اسلام می رسد: " شاپور دوم در زمان جانشینان یولیانوس فرصتی یافت تا به ارمنستان و گرجستان حمله برد ... شاپور برخی از این یهودیان را به دنبال تسخیر ارمنستان به لنجان و اصفهان کوچ داد " (به نقل از مارکوات ... میراحمدی: ۱۳۹۳: ۸۱۷)

۲- قلعه بزرگی که گنجینه ی امرای آن روستاست

۳- قلعه و آتشکده ای در آن وجود دارد

۴- هنوز زرد نیلانیس از گذشت چهارصد سال از ورود اسلام در آن جا حضور دارند

۵- آب زاینده رود به سه نای بسیاری تقسیم می شود و آن را بر اساس حق مشرب پخش می کنند

هنگامی که به بند ۵ و تقسیم آب زاینده رود می رسیدیم، در می یابیم که آن چه به اشتباه مردم منطقه فکر می کنند این است که شیخ بهایی این آب را تقسیم بندی کرده در حالی که خواندیم ۶۰۰ سال پیش از شیخ بهایی آب زاینده رود بر اساس سه مرتبه زمین ها در روستاها و ... تقسیم می شده است. و به طومار شیخ بهایی که می رسیدیم می بینیم شاه اسماعیل را دارد یعنی زمانی که هنوز شیخ بهایی به دنیا نیامده بوده است. سپس به متون باستانی که سر می زنیم می بینیم که تقسیم آب رودها در دوران هوشنگ پادشاه اساطیری انجام شده است:

چو این کرده شد چاره آب ساخت ز دریا به هامونی انداخت
به جوی و به رود آب را راه کرد به فرکی رنج کوتاه کرد

(شاهنامه، نامه خسروان: ج ۳/۷۱)

و بسیاری بر آنند که نام این نهرها و تقسیم آب از زاینده رود یعنی "مادی" به مادها برمی گردد.^۱ همین گونه است بند ۲ و ۳ یعنی قلعه بزی که اسناد بسیاری از دوران سلجوقیان و غلبه ی اسماعیلیان بر این قلعه داریم و بیشتر مردم فکر می کنند قدمت آن به این دوران می رسد اما پژوهش های علمی چه می گویند؟ در کتاب هشتاد سال باستان شناسی ایران جلد ۱ چنین می خوانیم:

۱. کسانی مانند خانم فرشته احمدی که در این باره پژوهشی دانشگاهی انجام داده اند، این تقسیم بندی را پیش از قوم ماد می دانند (سبح، شفاهی، فرشته احمدی).

"هیئت مشترکی از موزه ملی ایران، سازمان میراث فرهنگی اصفهان و دانشگاه اصفهان به سرپرستی فریدون بیگلری در سال ۱۳۸۴ کاوش‌هایی در غار قلعه‌بزی ۲ و پناهگاه کوچک قلعه‌بزی ۳ انجام دادند که در نتیجه آن مجموع‌هایی از ابزارهای سنگی و ضایعات ساخت آن‌ها به همراه بقایای جانوری و سایر یافته‌ها از جمله زغال و نمونه‌های رسوب به‌دست آمد. آزمایش‌های کربن ۱۴ انجام شده روشن کرد که آثار یافت شده به پارینه سنگی میانی تعلق داشته و قدمتی در حدود ۴۲۰۰۰ سال دارد" (هشتاد سال... ۱۳۹۰: صص ۲۹۰-۲۹۱)

همین پژوهشگر در مقاله‌یی با نام «دانشی نوپا با دستاوردهای شگرف» می‌نویسد:

«دوره پارینه سنگی میانی که همزمان با سکونت انسان نئاندرتال در اروپا و بخش‌هایی از آسیا از جمله ایران است تا حدود چهل‌هزار سال پیش تداوم می‌یابد... معیشت انسان‌های این دوره بیشتر منگی بر شاخ و کزینشی علف‌خواران بزرگ جثه بود... یکی از مکان‌های این دوره که به تازگی کاوش شده مجموعه غارهای قلعه‌بزی در شهر مبارکه اصفهان است. در کاوش‌های باستان‌شناسی انجام شده، مجموعه‌هایی از استخوان و دندان حیوانات، ابزارهای سنگی و دیگر بقایا یافت شده است. بررسی میکروسکوپی لبه برخی از ابزارهای سنگی یافت شده در قلعه‌بزی نشان دهنده ریزسایه‌نگی‌هایی است که گویای استفاده از این ابزارها در قصابی و بریدن گوشت است. بقایای جانوری قلعه‌بزی که توسط دکتر مشکور و همکاران وی بررسی شده شامل گونه‌های مختلفی چون اسب، گاو وحشی، کرگدن، گوزن... است. آثار شکستگی، سوختگی و اثر برش ابزار سنگی بر سطح این استخوان‌ها، مدارک مشخصی از نقش انسان در انباشت این بقایای جانوری در قلعه‌بزی است. سال‌یابی نمونه‌های زغال از قلعه‌بزی (شماره دو) حاکی از استقرارهایی بین ۴۰ تا ۵۰ هزار سال پیش (سال رادیوکربنی) در این مکان است...» (بیگلری، ۱۳۹۳: روزنامه شرق، شماره ۱۵ آبان)

پس مبارکه در دست کم ۴۲۰۰۰ سال پیش سکونتگاه انسان‌های دور در نئاندرتال بوده است. یعنی در فلات مرکزی ایران در ۴۲۰۰۰ سال پیش انسان در مبارکه‌یی که همه پژوهشگران ساخت مرکز آن‌را تا دوره صفویه می‌رساندند، ساکن بوده‌اند. این‌را دستاوردهای پژوهشی و علمی می‌گوید و اگر آزمایش‌های جدیدتری بشر انجام دهد ممکن است این تاریخ جلوتر برود و به ۶۰ هزار سال پیش هم برسد. به عبارتی منطقه‌ی مبارکه کهن‌ترین سرزمین‌های مرکز ایران است. این مقدمه‌ی طولانی را برای آن آوردم که خواننده بفهمد این دانشنامه می‌خواهد چه بگوید و کاری است صد در صد پژوهشی و علمی و نه ادعاهایی توخالی. من در دو کتاب جداگانه یکی با نام "لنجان در متون کهن فارسی" و دیگری "مبارکه نخستین سکونتگاه انسان در فلات مرکزی ایران در ۴۲۰۰۰ سال پیش" به گسترده‌گی در این باره سخن خواهم گفت.